

แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2*
GUIDELINES FOR DEVELOPING 21st CENTURY SCHOOL ADMINISTRATORS’
SKILLS UNDER THE NONG KHAI PRIMARY EDUCATIONNAL
SERVICE AREA OFFICE 2

จตุพร ฤทธิ์รุ่ง

Chattuphon Litrong

ทองศักดิ์ คุ่มไชนะ

Thanongsak Koomkhainam

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kean University, Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: Chattuphon_@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารและครู จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือทักษะการทำงานเป็นทีม สภาพที่พึงประสงค์ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทักษะการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ทักษะการแก้ปัญหา ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวม พบว่า ค่า PNI_{Modified} อยู่ระหว่าง

* Received: 21 February 2023; Revised: 29 June 2023; Accepted: 29 June 2023

0.123 ถึง 0.205 โดยทักษะที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ 1) ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ($PNI_{Modified} = 0.205$) 2) ทักษะการทำงานเป็นทีม ($PNI_{Modified} = 0.161$) 3) ทักษะการแก้ปัญหา ($PNI_{Modified} = 0.150$) แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 1) การกำหนดนโยบายสำหรับการพัฒนาทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 2) การพัฒนาหลักสูตรให้เนื้อหามีความสอดคล้องกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) การสร้างการรับรู้ถึงความจำเป็นของการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 4) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการอบรมในเชิงปฏิบัติการ 5) การนิเทศติดตามผลงานดำเนินงาน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ความต้องการจำเป็น, ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstract

This research aims to study the actual and desirable conditions of the 21st century school administrators' skills and study the guidelines for developing the skills. A descriptive research was conducted with 297 school administrators and teachers. The research instruments were questionnaires and interview form.

The results revealed that the overall actual condition of the 21st century school administrators' skills was at the high level. The interpersonal skill was found with the highest mean followed by teamwork skill. The overall desirable condition was at a high level. Teamwork skill was the highest mean followed by problem solving skill. The overall index of the need for developing the 21st century School administrators' skills was found that the $PNI_{Modified}$ was between 0.123 to 0.205. The most needed skills were digital technology ($PNI_{Modified} = 0.205$), teamwork ($PNI_{Modified} = 0.161$) and problem solving ($PNI_{Modified} = 0.150$). Guidelines for developing the 21st century school administrators' skills were considered as 1) policy implementation, 2) consistent curriculum development 3) awareness of the necessity in developing the skills, 4) practical training, and 5) supervision on the performance.

Keywords: guidelines for developing, the needs assessment, 21st century school administrators skills

บทนำ

การขับเคลื่อนประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ต้องพัฒนาการศึกษาเป็นอันดับแรก เพื่อให้คนเกิดความรู้ และนำความรู้ไปใช้เป็นพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาของประเทศไทยได้มีการกำหนดให้มีแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2574) ขึ้น เพื่อวางกรอบเป้าหมาย ทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งให้คนไทยทุกคน ไม่ว่าจะอยู่พื้นที่ใดก็ตาม มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงพัฒนาระบบ การบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย ให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน การศึกษาประเทศไทยเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนบนผืนแผ่นดินไทย ที่รัฐบาลต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนทุกคนของชาติไทย ให้มีการพัฒนาและเจริญงอกงามในทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาสมรรถนะในการประกอบสัมมาอาชีพ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ส่งผลสู่ความเสถียรภาพและความมั่นคงของสังคม และประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับต่างประเทศ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติจึงได้ดำเนินการประชุมจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุ วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ” โดยยุทธศาสตร์ที่ 4.3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ และมีใจใฝ่เรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมเตรียมประชากรวัยเรียน ให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายความว่า เรียนรู้เพื่อให้ได้วิชาแกนและแนวคิดของศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องให้ได้ทั้งสาระวิชา และได้ทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะสื่อเทคโนโลยี เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558) ดังนั้น ทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต ในฐานะการเป็นพลเมืองของไทยและของโลก ที่มีการดำเนินชีวิตท่ามกลางโลกแห่งเทคโนโลยี โลกาภิวัตน์ ความสมดุลของสิ่งแวดล้อม และพลังงาน ความเป็นสังคมเมือง ความเป็นสังคมผู้สูงอายุ และความเป็น

โลกส่วนตัวอยู่กับตัวเอง สิ่งเหล่านี้เป็นโจทย์ที่กระทรวงศึกษาธิการต้องจัดการศึกษารองรับความเป็นศตวรรษที่ 21 กันอย่างไร เพื่อให้คนไทยมีคุณลักษณะด้านการเรียนรู้ ที่สามารถปรับตัวได้อย่างชาญฉลาดเท่าทัน มีภาวะความเป็นผู้นำด้านการทำงาน ที่สามารถชี้นำตนเองในการพัฒนาการสร้างงานและอาชีพ และตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีสติ และด้านศีลธรรม ที่ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่า (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558)

จากสภาพที่กล่าวมา ควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะทำงานเป็นทีม ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งผู้บริหารควรมี เพราะเป็นทักษะสำคัญของยุคโลกาภิวัตน์ ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ยุคที่ต้องใช้ทักษะทางเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการติดต่อสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการบริหาร เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อประสานงาน ช่วยให้ประหยัดเวลา ประหยัดทรัพยากร ลดการภาระการใช้จ่ายในการจัดส่งเอกสาร และการเดินทางนำส่งเอกสาร รวมถึงการประสานงานของกิจกรรมต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 และหาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 จากนั้นสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อจัดทำกรอบแนวคิดในการวิจัย เมื่อเสนอผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

กำหนดโครงสร้างเครื่องมือในการวิจัย นำเสนอโครงสร้างตารางเครื่องมือต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำแบบสอบถามไปขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรง และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ประเมินความสอดคล้องของนิยามศัพท์ และข้อคำถาม จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.70 -1.00 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุงเป็นลำดับสุดท้ายก่อนนำไปทดลองใช้ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงและแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับบริหารสถานศึกษา และครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำนวน 10 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มประชากร และนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับ ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) ในภาพรวม $\alpha = 0.809$ ถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีความเที่ยงสูงเป็นที่ยอมรับได้ เพราะโดยทั่วไปมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (จตุภูมิ เขตจัตุรัส, 2555) และนำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล 297 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก คณะสหวิทยาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อขออนุญาต และขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จากนั้นผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรับทราบและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามพร้อมแบบสอบถามถึงโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จากนั้นผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านทางระบบออนไลน์เนื่องจากสถานการณ์ COVID-19 ระบาด และผู้วิจัยตรวจสอบและนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบแบบสอบถามแล้ว ไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียน ผู้วิจัยได้นำมาแจกแจง ความถี่และหาร้อยละ ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลผลดังนี้ การแปลผลค่าเฉลี่ยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การจัดความสำคัญความต้องการจำเป็น มีนักวิชาการเสนอการใช้สูตรการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยการวิเคราะห์ค่า PNI ^{Modified} (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้จากระยะ ที่ 1 ซึ่งมีผลการดำเนินงานในระดับต่ำตามกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ มาจัดทำเป็นกรอบ ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ความรอบรู้และประสบการณ์ เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ได้กลุ่มเป้าหมายทั้งหมด จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษจำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูผู้สอนจำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้จัดทำเป็นคู่มือการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 ผลการศึกษามีดังนี้

การศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า สภาพที่เป็นจริงทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) โดยทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.98$) รองลงมาคือ ทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.91$) และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.65$)

สภาพที่พึงประสงค์ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) โดยทักษะการทำงาน

เป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมาคือทักษะการแก้ปัญหาและทักษะด้านการบริหารองค์กร ($\bar{X} = 4.50$) และทักษะการคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.29$)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 ในภาพรวม พบว่า ค่า PNI_{Modified} อยู่ระหว่าง 0.123 ถึง 0.205 ความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า PNI_{Modified} สูงสุด มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (PNI_{Modified} = 0.205) ลำดับที่ 2 คือ ทักษะการทำงานเป็นทีม (PNI_{Modified} = 0.161) ลำดับที่ 3 คือ ทักษะการแก้ปัญหา (PNI_{Modified} = 0.150) ลำดับที่ 4 คือ ทักษะการบริหารองค์กร (PNI_{Modified} = 0.147) ลำดับที่ 5 คือ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (PNI_{Modified} = 0.137) ลำดับที่ 6 คือ ทักษะการสื่อสาร (PNI_{Modified} = 0.132) และลำดับที่ 7 คือ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ (PNI_{Modified} = 0.123)

แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 ในภาพรวมพบว่า 1) การกำหนดนโยบายสำหรับการพัฒนาทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 2) การพัฒนาหลักสูตรให้เนื้อหามีความสอดคล้องกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) การสร้างการรับรู้ถึงความจำเป็นของการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 4) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการอบรมในเชิงปฏิบัติการ 5) การนิเทศติดตามผลงานดำเนินงาน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์และจัดลำดับความ ต้องการจำเป็นในการหาแนวทางพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังรายละเอียด ดังนี้

1. สภาพที่เป็นจริงทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นจุดศูนย์กลางในการ ประสานงานให้บุคคลเหล่านั้นร่วมกันขับเคลื่อนองค์กร เป้าหมาย การนำหลักการมนุษยสัมพันธ์ นำมาใช้เป็นเครื่องมือบริหารงานจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก ในการสร้างขวัญกำลังใจให้ในการทำงาน ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สอดคล้องกับชานนท์ วรณา และชัยอนันต์ มั่นคง ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ย ระดับมาก ความต้องการจำเป็นของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 4 ในด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด (ชานนท์ วรรณ และชัย อนันต์ มั่นคง, 2563) สอดคล้องกับมณฑาทิพย์ นามนุ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก (มณฑาทิพย์ นามนุ, 2561)

2. สภาพที่พึงประสงค์ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทักษะการทำงานเป็นทีม มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการทำงานเป็นทีม มีวิธีในการสร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แก่ทีมงาน มีกระบวนการในการนำพาทีมงานสู่ความสำเร็จ ใจใส่ต่อการ ปฏิบัติงานแก่ทีมงาน สร้างบรรยากาศที่ดี เอื้อต่อการปฏิบัติงานแก่ทีมงาน สอดคล้องกับปัทมา ประทุม สุวรรณ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น พื้นฐานทางผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ทักษะการทำงานเป็นทีม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก (ปัทมา ประทุมสุวรรณ, 2562) และสอดคล้องกับอศิราภรณ์ วรรณรัตน์ กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม เป็นการส่งเสริมให้ บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของทีมงาน เสริมสร้าง ความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน สร้างบรรยากาศความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการทำงาน สร้าง จุดมุ่งหมายของการทำงานร่วมกัน มีการปฏิบัติงานตามความสามารถของบุคลากร โดยการสร้าง บรรยากาศของการทำงานเป็นทีม และ มีการทบทวนการดำเนินงานร่วมกันเป็นประจำ (อศิราภรณ์ วรรณรัตน์, 2556)

3. แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนว ทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคายเขต 2 ในภาพรวมพบว่า 1) การกำหนดนโยบายสำหรับการพัฒนาทักษะ ผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 2) การพัฒนาหลักสูตรให้เนื้อหาสอดคล้องกับทักษะผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) การสร้างการรับรู้ถึงความจำเป็นของการพัฒนาทักษะผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 4) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการ อบรมในเชิงปฏิบัติการ 5) การนิเทศติดตามผลงานดำเนินงาน สอดคล้องกับแพรวดาว สอนองผั่นและ เสาวณี สิริสุขศิลป์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา

ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 11 ทักษะ คือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษย์ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านการศึกษาและการสอน ทักษะด้านความรู้ความคิด ทักษะด้านการบริหาร ทักษะด้านการวางแผน ทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะด้านการประเมิน ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและการบริหารจัดการ และทักษะด้านการสร้างทีมงาน โดยทักษะที่มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุดและมีความเห็นสอดคล้องกันอันดับแรก คือ ทักษะด้านการสร้างทีมงาน และมีแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ 1) ทักษะด้านเทคนิค คือ ผู้บริหารจะต้องศึกษา หาความรู้ เรียนรู้เทคนิควิธีการปฏิบัติงานใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา 2) ทักษะด้านมนุษย์ คือ ผู้บริหารควรยึดหลักพรหมวิหาร 4 มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสเข้ากับคนได้ง่าย 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด คือ ผู้บริหารควรศึกษาข้อมูลรอบด้าน และนำไปกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ 4) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน คือ ผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเองและเป็นผู้มีด้านวิชาการ 5) ทักษะด้านความรู้ความคิด คือ ผู้บริหารควรศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ หลัก และทฤษฎีต่าง ๆ มาช่วยในการวิเคราะห์และตัดสินใจ 6) ทักษะด้านการบริหาร คือ ผู้บริหารควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการบริหารและนำมาประยุกต์ใช้ปรับปรุงการทำงาน 7) ทักษะด้านการวางแผน คือ ผู้บริหารควรมีเทคนิคในการวางแผน 8) ทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้บริหารควรรู้เทคนิคการสื่อสาร การพูดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ 9) ทักษะด้านการประเมิน คือ ผู้บริหารควรพัฒนาศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินในรูปแบบต่าง ๆ 10) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและการบริหารจัดการ คือ ผู้บริหารจะต้องเปิดใจกว้าง ก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และ 11) ทักษะด้านการสร้างทีมงาน คือ ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักในการทำงานเป็นทีม (แพรวดา สอนองพันธ์ และเสาวณี สิริสุขศิลป์, 2557) สอดคล้องกับ ชานนท์ วรรณ และชัยอนันต์ มั่นคง (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า จากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ดังนี้ 1) ทักษะด้านเทคนิค มีประเด็นความต้องการจำเป็นของผู้บริหารต่อการนำกลยุทธ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินกิจกรรม เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานและเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ พบว่า ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อเสริมสร้างทักษะทางการบริหารรวมทั้งนำเทคนิคการหรือกลยุทธ์ทางการบริหารในรูปแบบใหม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในสถานศึกษา 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ประเด็นความต้องการจำเป็นของผู้บริหารต่อการมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ผู้บริหารควรมีมุมมองความเข้าใจ และมีความคิดเห็นที่ดีต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ร่วมงานอื่น ๆ ซึ่งผู้บริหารที่

ดีควรมีการประเมินตนเองในด้านความคิดและอารมณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองรวมถึงเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน (ชานนท์ วรรณ และชัยอนันต์ มั่นคง, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 พบว่า สภาพที่เป็นจริงทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทักษะการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือทักษะทักษะการแก้ปัญหาและทักษะด้านการบริหารองค์กร และทักษะการคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 ในภาพรวม พบว่าความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า PNI_{Modified} สูงสุด มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รองลงมา คือ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือ คือ ทักษะมนุษย์

แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 ในภาพรวมพบว่า 1) การกำหนดนโยบายสำหรับการพัฒนาทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 2) การพัฒนาหลักสูตรให้เนื้อหา มีความสอดคล้องกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) การสร้างการรับรู้ถึงความจำเป็นของการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 4) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการอบรมในเชิงปฏิบัติการ 5) การนิเทศติดตามผลงานดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 ในภาพรวม พบว่า ทักษะที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุดคือ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่ ต้องกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับ

ผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากสภาพปัจจุบันเกิดการระบาดของ COVID-19 ซึ่งทุกองค์กรทั่วประเทศมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์กร รวมถึงกระทรวงศึกษาธิการมีการกำหนดการจัดการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสารประสานงาน หรือแม้แต่การประเมินติดตามผลการดำเนินงานก็ต้องใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ถือว่าทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุง วางแผน กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาส่งเสริม ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัด การศึกษาต่อไป

3. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเอง ครูและบุคลากรในโรงเรียน มีประสิทธิภาพในการทำงาน และวางแผน กำหนดนโยบาย กลยุทธ์เพื่อให้ สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมสำหรับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และควรจัดทำแผนในการ ส่งเสริมพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ อย่างไร

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมสำหรับแนวทางในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- จตุภูมิ เขตจัตุรัส. (2555). *การวิจัยทางการศึกษา:ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชานนท์ วรรณ และชัยอนันต์ มั่นคง. (2563). แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 14(1), 45-56.
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทางผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- แพรวดาว สมองผัน และเสาวณี สิริสุขศิลป์. (2557). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุตรธานี เขต 3. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 37(4), 42-50.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. กรุงเทพมหานคร : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อศิราภรณ์ วรรณรัตน์. (2556). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 6. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.